

## פרשת נשא חג השבועות – ד"ר מירב (טובול) כהנא

### 'כי הם חיינו': על ערכו ועל חשיבותו של לימוד תורה

ב"ה אנו זוכות להיות מיושבי בית המדרש, וכל אחת קובעת מקום ללימוד התורה בחייה. ברצוני לברר מדוע לימוד התורה הוא דבר כ"כ מרכזי ויסודי בחיינו, ולהציג בזה שלושה רבדים.

הרובד הראשון הוא הבסיסי ביותר. עניינו הוא האדם הפרטי והיכולת שלו לצלוח נכון את חיי העולם הזה, העולם הגשמי והחומרי. רובד זה בא לידי ביטוי בדברי חז"ל במקומות שונים, למשל בגמרא בקידושין (ל ע"ב): "ת"ר: ושמתם - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים; משל, לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו: בני, כל זמן שהרטיה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי; כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו [...]". על פי דברים אלו התורה היא הדרך היחידה לצלוח נכון את חיי העולם. בלעדיה האדם נכשל או חי את חייו כבהמה. גם דבריו של ר' נחמן (ליקוטי מוהר"ן, תורה עח) מכוונים לרובד זה. לדבריו, ללא התורה האדם היה מתכלה: או שיצר הרע היה מפיל אותו, אבל גם בכיוון ההפוך – אדם שבווער בתשוקה אל השי"ת, אלמלא התורה שמנתבת אותו, התשוקה הרוחנית הייתה יכולה לכלות אותו. ברובד הזה מדובר בעיקר על הפן הקיומי של התורה, שמירת התורה והמצוות, אך מוזכר גם עניין הלימוד. כך למשל בדברי השפת אמת (שבת תשובה תר"ס): "ובכח התורה יכולין לשוב אליו ית"ש כדאיתא עבירה מכבה מצוה ואינה מכבה תורה ולכן ע"י התורה יכולין לחזור ולהדליק נר מצוה מאור התורה. והשי"ת הכין התורה לתקן על ידה כל הקלקולים מאחר שהתורה האומן שבו נברא הכל מכש"כ שיכולין לתקן הכל ע"י התורה. [...]". לימוד התורה יכול 'להדליק' ולהאיר מחדש את המצוות שנכבו מחמת העברות.

הרובד השני הוא רובד רחב יותר. הוא אינו מתעסק רק בפרט ובקיומו, אלא בקיום העולם כולו על בריותיו ועל כל הטבע שלו. גישה זו באה לידי ביטוי בדברי המדרש המפורסמים (תנחומא, בראשית א): "ותניא אר"ש בן לקיש למה נאמר במעשה בראשית יום אחד יום שני יום שלישי יום רביעי יום חמישי, יום הששי ה"א יתירה למה, שהרי בכולן לא נאמר אלא יום אחד יום שני וכן לכולם? מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל מקבלים התורה שיש בה ה' ספרים מוטב, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". ללא התורה העולם כפשוטו אינו יכול להתקיים. הזוהר (תרומה קסא ע"א) מכנה את התורה האומן של העולם הזה. הקב"ה הסתכל בתורה וממנה ועל פיה ברא את העולם. משום כך המסקנה בזוהר היא: "כיון שנברא העולם כל דבר ודבר לא היה מתקיים עד שעלה ברצון לברוא האדם שיהיה עוסק בתורה, ובשבילה נתקיים העולם. עתה כל מי שמסתכל בתורה ועוסק בה, כביכול הוא מקיים כל העולם. הקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם, אדם מסתכל בתורה ומקיים את העולם". התורה ובעיקר לימוד התורה הם הקיום של העולם. יתרה מזו, בפעולת לימוד התורה האדם מקיים את העולם ובכך מידמה הוא לקונו שברא את העולם.

הגישה השלישית, העליונה ביותר לטעמי, חוזרת אל האדם הפרטי, אך מדגישה לא את ההילוך שלו בעולם הזה מבחינת יכולת ההישרדות שלו, אלא היא מדברת על מעלה גבוהה לאין מונים. במסכת שבת (קה ע"א) דורש ר' יוחנן את מילת 'אנוכי' הפותחת את עשרת הדיברות כנוטריקון (ר"ת) של הצירוף: 'אנא נפשי כתיבת יהבית' = אני נפשי כתבתי נתתי. הפרשנים הקלאסיים (למשל רש"י ומהרש"א) פירשו את המילה נפשי – בעצמי, כלומר: שלא תטעו שמישהו אחר כתב ונתן לכם את התורה, אני בעצמי, אומר לנו הקב"ה, עשיתי זאת. החסידות פירשה אחרת את המילה 'נפשי', ובה מתפרש המשפט כולו כביכול: אני את עצמי כתבתי נתתי. כך למשל הדגל מחנה אפרים (שמות כי תישא): "כביכול נפשו של הקדוש ברוך הוא הוא ממש בתורה". הגישה הזו הגיעה לפיתוח רחב בהסברו של בעל התניא. לדבריו, לאדם יש שלושה רבדים בנפש, קומה על גבי קומה: נפש, רוח ונשמה (נר"ן), והם מכוונים כנגד עולם מעשה, דיבור ומחשבה. כשאדם מקיים מצוות, מדבר בתורה, וחושב ומשיג ידיעות בתורה – הרי שהוא מלביש את הנר"ן שלו בתורה. התורה היא למעשה חכמתו ורצונו של הקב"ה, אלא שיש בה לבושים גשמיים שהיא נתלבשה בהם כשירדה לעולם הזה, כדי שהאדם יוכל להשיג דרכה את הקב"ה. הקב"ה צמצם את עצמו לתוך התורה, ולכן "הרי כולה צרורה בצרור החיים את ה' ממש". מכיוון שהתורה והקב"ה הם אחד ואין בהם פיצול, העוסק בתורה "הרי זה כמחבק את המלך דרך משל", מאחר שגוף המלך בתוכה. הרובד העמוק ביותר של לימוד התורה הוא ההתקשרות לקב"ה, כי היא היא כביכול הקב"ה בעצמו.

ראויים הם לכאן דברי ר' חיים מוולוז'ין (נפש החיים, שער ד, פרק ד), המדגיש שקול ה' של מעמד הר סיני לא היה אירוע חד פעמי אלא מתמשך ומחדש: "ועל ידי עסק התורה נשלם כוונתו ית' בבריאה שהיה רק בשביל התורה שיעסקו בה ישראל [...]. וגם העולמות והבריות כולם הם אז בחדוותא יתירתא ונהירין מזיו האור העליון השופע עליהם ממקום שורש עליון של התורה [...]. והטעם שכמו שבעת המעמד המקודש נתדבקו כביכול בדיבורו ית', כן גם עתה בכל עת ממש שהאדם עוסק והוגה בה הוא דבוק על ידה בדיבורו ית' ממש, מחמת שהכל מאמר פיו ית' למשה בסיני [...], וגם עתה בעת שהאדם עוסק בה בכל תיבה, אותה התיבה ממש נחצבת אז להבת אש מפיו ית' כביכול, ונחשב כאילו עתה מקבלה בסיני מפיו ית'".

שנוכה להיות מהלומדים לשמה.

חג שמח!